

Opracowanie i wydanie książki nastąpiło w ramach realizacji zadania zleconego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich jako instytucji przedstawicielskiej, przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na podstawie nowej regulacji zawartej w Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., w art. 404 ust. 5 w brzmieniu:

„Art. 404 ust. 5. Minister może zlecić instytucji przedstawicielskiej środowiska szkolnictwa wyższego i nauki wykonanie określonego zadania w zakresie jej działalności statutowej. Minister może zapewnić odpowiednie środki na realizację tego zadania”.

Zgodnie z umową zawartą przez MNiSW z KRASP na wniosek Konferencji Rektorów:

1. KRASP zobowiązuje się do wykonania zadania polegającego na kompleksowej organizacji Konferencji Naukowej pn. „Transformacja akademickiego szkolnictwa wyższego w Polsce w okresie 30-lecia: 1989–2019”, w dniach 28–29 października 2019 r. w Warszawie oraz przygotowania publikacji pokonferencyjnej, zwanego dalej „Zadaniem”.
2. Zadanie zostanie wykonane przez KRASP w ramach jego działalności statutowej, zgodnie z postanowieniami niniejszej umowy, w tym z opisem Zadania, stanowiącym Załącznik nr 1 do umowy.
3. Realizacja postanowień umowy, w tym wypełnienie zobowiązania do rozliczenia otrzymanej dotacji celowej na realizację Zadania, zostanie zakończona przez KRASP w terminie do dnia 13 grudnia 2019 r. (...)

Ten ostatni zapis stworzył silne ograniczenie związane z kalendarzem prac nad końcową wersją niniejszej monografii pokonferencyjnej.

Zgodnie z treścią Załącznika nr 1 do Umowy, celem Konferencji Naukowej było dokonanie przeglądu i oceny rezultatów procesu przemian w szkolnictwie wyższym w Polsce w okresie transformacji 1989–2019 na gruncie nauk o polityce i administracji, w zakresie nauk o polityce publicznej, oraz nauk o zarządzaniu i jakości, w zakresie nauk o zarządzaniu, z perspektywy systemowej oraz instytucjonalnej.

Najważniejszym celem organizatorów było opracowanie i przedstawienie analizy działań rządów i uczelni na rzecz reform w szkolnictwie wyższym, w celu wykorzystania wniosków w pracach nad strategicznymi dokumentami. Na szcze-

blu rządowym – dotyczy to wymaganego przez ustawę dokumentu pn. polityka naukowa państwa (patrz: Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 6 ust. 1–3), na szczeblu instytucjonalnym – dotyczy to strategii rozwoju uczelni (patrz np.: Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 23 ust. 2 pkt.3).

Cele szczegółowe realizowanego zadania obejmowały:

- skonfrontowanie spojrzenia na proces przemian w szkolnictwie wyższym w Polsce w okresie transformacji 1989–2019, przedstawiciele środowiska politycznego zaangażowanych w ten proces oraz rektorów i ekspertów jako przedstawiciele środowiska akademickiego (patrz: Program Konferencji: referat wprowadzający i I debata panelowa),
- przedstawienie głosu środowiska naukowego badaczy systemu szkolnictwa wyższego, z grona młodych naukowców, którzy legitymują się konkretnymi osiągnięciami (patrz: Program Konferencji: II debata panelowa),
- przygotowanie referatów naukowych przedstawiających zróżnicowane aspekty i dokonania w procesie transformacji szkolnictwa wyższego w okresie 1989–2019, z propozycjami ich oceny częściowej dokonanej przez autorów,
- opracowanie materiałów do ogólnej oceny procesu transformacji szkolnictwa wyższego, wraz z wnioskami i rekomendacjami,
- dostarczenie treści do wykorzystania w pracach MNiSW nad dokumentem strategicznym np. polityka naukowa państwa,
- pobudzenie zainteresowania środowisk akademickich i naukowych sprawami rozwoju szkolnictwa wyższego,
- uzyskanie efektu w postaci bardziej profesjonalnego spojrzenia na politykę publiczną i procesy zarządcze w szkolnictwie wyższym.

Terminy Konferencji i wydania monografii naukowej, zawierającej teksty opracowane na podstawie referatów zaproszonych lub zamówionych przez Komitet Naukowy Konferencji, wraz z wnioskami i rekomendacjami, zostały określone tak, aby przedstawione tezy mogły zostać wykorzystane w dokumentach rządowych. W szczególności, dotyczy to polityki naukowej państwa, która jak się przewiduje, zostanie ogłoszona w okresie kilku miesięcy po opublikowaniu pokonferencyjnej monografii naukowej.

Konferencja miała charakter zamknięty. Jej uczestnikami było grono ok. 200 zaproszonych osób, w tym:

- przedstawiciele MNiSW i innych zainteresowanych instytucji,
- rektorzy reprezentujący swoje uczelnie w konferencjach rektorów umocowanych w ustawie, a także przedstawiciele pozostałych instytucji przedstawicielskich wskazanych w ustawie (RGNiSW, KRd, PSRP, PAN, KPN, PAU lub instytutów naukowych i badawczych),
- grono ekspertów zainteresowanych ewolucją systemu szkolnictwa wyższego oraz modelem instytucjonalnym uczelni, a także przedstawiciele instytucji działających na rzecz systemu szkolnictwa wyższego (NCN, NCBiR, NAWA),

- przedstawiciele pozostałych interesariuszy szkolnictwa wyższego oraz inne zainteresowane osoby.

Ustalono, że prezentowane referaty oraz opracowane rozdziały będą miały charakter naukowy. Organizatorzy Konferencji odstąpili od opublikowania ogłoszenia o charakterze *call for papers*. Wszystkie referaty miały charakter „na zaproszenie” lub „na zamówienie” Komitetu Naukowego, ze wskazaniem zakresu wystąpienia i treści rozdziału, aby proces transformacji szkolnictwa wyższego mógł zostać poddany adekwatnej i możliwie wyczerpującej analizie, z uwzględnieniem zróżnicowanych obszarów i aspektów działania uczelni.

W monografii pokonferencyjnej znalazło się piętnaście rozdziałów autorskich.

Zgodnie z zaleceniami redaktora naukowego, kompozycja oryginalnego tekstu poszczególnych rozdziałów powinna obejmować m.in.:

- wprowadzenie określające zakres danego opracowania (bez genezy całego przedsięwzięcia, szerokiego kontekstu i bez wstępu ogólnego, co stało się przedmiotem rozdziału otwierającego monografię),
- kontekst procesu transformacji szkolnictwa wyższego w zakresie i w części dotyczącej jedynie treści danego rozdziału, założenia metodologiczne przeprowadzonych analiz, będące ich przedmiotem wyselekcjonowane dokumenty i opracowania, zwięzły przegląd literatury z odniesieniami do dostępnych wyników badań (w tym prac własnych), odnotowanie treści raportów ogłoszonych przez renomowane podmioty – krajowe i zagraniczne, a także innych materiałów źródłowych wykorzystanych w opracowaniu,
- przedstawienie zmian w okresie transformacji, mających znaczenie dla treści rozdziału oraz ich analizę wraz z jej wynikami i komentarzami własnymi autora,
- własną ocenę ogólną procesu transformacji szkolnictwa wyższego w zakresie objętym treścią opracowania autorskiego wraz z uzasadnieniem,
- wnioski i rekomendacje oraz podsumowanie i konkluzje ogólne.

Kompozycja książki nawiązuje do programu Konferencji (dostępnego w Dodatku), którego struktura, w części obejmującej referaty naukowe, została oparta na założeniu o potrzebie objęcia analizą najważniejszych obszarów działania organów państwa na szczeblu systemowym oraz samych uczelni na poziomie instytucjonalnym. W następstwie tego założenia, treść monografii obejmuje obok Wprowadzenia i Dodatku, następujące części:

Część I. Szkolnictwo wyższe w okresie 30-lecia transformacji ustrojowej państwa 1989–2019: działalność legislacyjna, badania naukowe nad systemem, finansowanie.

Część II. Studia: kandydaci, studenci, ewaluacja.

Część III. Nauka: model kariery, doktoranci, dylematy etyczne, perspektywa europejska.

Część IV. Polityka publiczna: aktorzy, standardy, reformy.

Część V. Zarządzanie: zmiany, uwarunkowania, efekty.

Ogólna ocena procesu transformacji systemu szkolnictwa wyższego w Polsce w latach 1989–2019, wyłaniająca się z treści referatów, a następnie rozszerzonych

merytorycznie rozdziałów, wydobywa nasze sukcesy i porażki, nasze dokonania i zaniechania, nasze silne i słabe strony. Ich identyfikacja jest jedną z wartości zrealizowanego Zadania, a więc Konferencji, ale także monografii, którą przedkładałmy Ministrowi i wszystkim czytelnikom. Zakłada się, że książka zostanie nieodpłatnie udostępniona m.in. rektorom z KRASP oraz uczestnikom konferencji.

Ocena stanu szkolnictwa wyższego wynikająca z badania przeprowadzonego w 2009 roku przez Fundację Rektorów Polskich we współpracy z firmą Pentor, ogłoszona została w opracowaniu pt. „Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r. – projekt środowiskowy”. Upoważnieni do dokonania tej ewaluacji przedstawiciele zainteresowanych, niezależnych podmiotów, w liczbie 200 zaproszonych ekspertów, anonimowo ocenili stan szkolnictwa wyższego. Po uśrednieniu, ich ocena w przeliczeniu na stopnie stosowane w uczelniach to 3,5, a zatem słownie to „dość dobrze”. Obszerna, szczegółowa i wyczerpująca diagnoza stanu szkolnictwa wyższego w naszym kraju została opublikowana w 2015 roku w „Programie rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 roku”. Także ona wskazuje na zróżnicowany dorobek i stan w ramach kilkunastu różnych analizowanych obszarów i aspektów funkcjonowania szkolnictwa wyższego. Od tamtego czasu podejmowane były kolejne działania prorozwojowe w uczelniach, w tym zrealizowano poważne projekty inwestycyjne. Oznacza to, że prawdopodobnie kondycja szkolnictwa wyższego nie uległa pogorszeniu.

Dokonane oceny nie powinny jednak być uznawane za satysfakcjonujące. W szczególności zbyt niska jest pozycja polskich uczelni w renomowanych rankingach międzynarodowych, a także nie jest satysfakcjonujące miejsce powyżej 30. w ocenie całego systemu szkolnictwa wyższego w klasyfikacjach międzynarodowych, dotyczących poszczególnych krajów. Gdy skonfrontujemy to z 23. miejscem polskiej gospodarki i z 17. miejscem w ocenie osiągnięć w badaniach naukowych, na podstawie bazy SCOPUS, to dostrzegamy przejawy pewnego niedorozwoju szkolnictwa wyższego.

Z tych względów, z pewnymi nadziejami, choć nie bez obaw, weszliśmy w naszym kraju w 2018 roku na nową ścieżkę rozwoju uczelni, w następstwie wejścia w życie Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Jerzy Woźnicki
Warszawa, grudzień 2019 r.

* * *

*Konferencja odbyła się pod Patronatem Honorowym
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.*

*Projekt zrealizowany został w ramach obchodów
100-lecia odzyskania niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości.*

Transformacja Akademickiego Szkolnictwa Wyższego w Polsce w okresie 30-lecia 1989–2019

redakcja naukowa
Jerzy Woźnicki

Warszawa 2019

Recenzent
Prof. dr hab. Jarosław Górniak

Opracowanie redakcyjne
Teresa Woźniak

Opracowanie graficzne i skład
Andrzej Kowalczyk

Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany, ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, bez pisemnej zgody posiadaczy praw autorskich.

© Copyright by Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Warszawa 2019

ISBN 978-83-8156-024-5

Druk i oprawa: Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, ul. Polna 50, 00-644 Warszawa
tel.: 22 234 75 03, Wydanie I, Nakład: 500 egz., nr zam. 456/2019